

Hrvatski pravni centar
Hebrangova 21
10000 Zagreb
tel 385 1 4873 965
fax 385 1 4835 013
e-mail: hpc@hpc.hr

HRVATSKI SUSTAV AZILA U 2017.

- NACIONALNI IZVJEŠTAJ -

Sadržaj

1. Uvodno
2. Javne politike i zakonodavstvo u području azila
3. Institucionalni kapaciteti
4. Azil u zakonodavstvu i praksi: pristup sustavu azila, utvrđivanje statusa i prava tražitelja azila
 - 4.1. Pristup sustavu azila
 - 4.1.1. Vizni režim
 - 4.1.2. Pristup teritoriju i sustavu azila
 - 4.1.3. Namjere i zahtjevi za traženjem zaštite
 - 4.1.4. Dublinski postupak
 - 4.1.5. Postupak premještanja i preseljenja izbjeglica
 - 4.2. Ograničenje slobode kretanja
 - 4.3. Utvrđivanje statusa
 - 4.4. Prava i obveze tražitelja zaštite prema ZMPZ-u
5. Azil u zakonodavstvu i praksi: azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom
 - 5.1. Integracija u hrvatsko društvo
6. Zaključno

1. Uvodno

Hrvatski pravni centar (HPC) aktivno je uključen u hrvatski sustav azila od 2003. kao provedbeni partner UNHCR-a.

HPC sustavno prati zakonodavstvo i praksu u području azila na temelju čega priprema nacionalne izvještaje o sustavu azila. Do sada je pripremljeno pet izvještaja (za razdoblje 2010.-2012. godine, za 2013., 2014., 2015. i 2016. godinu). Izvještaji su dostupni na web stranici HPC-a.¹ Izvještaj za 2017. pripremlje je u jesen 2018.

U 2017. godini još uvijek se osjećaju posljedice masovnog priljeva izbjeglica tijekom 2015.-2016., iako je broj tražitelja međunarodne zaštite u blagom padu u odnosu na 2016. godinu. Tijekom godine zabilježeno je povećanje broja tražitelja međunarodne zaštite koji su u Hrvatsku vraćeni na temelju Dublinske uredbe, odnosno kriterija po kojem je za ispitivanje zahtjeva za međunarodnom zaštitom odgovorna prva država članica EU u koju tražitelj uđe. Hrvatska je nastavila s ispunjavanjem kvota iz programa premještanja i preseljenja izbjeglica iz Italije, Grčke i Turske te njihovom postupnom integracijom u hrvatsko društvo. Godinu je obilježio i stroži granični režim na granici Hrvatske sa Srbijom te navodi organizacija civilnog društva o onemogućavanju pristupa teritoriju i sustavu azila u Hrvatskoj.

2. Javne politike i zakonodavstvo u području azila

Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15; dalje: ZMPZ) stupio je na snagu 2. srpnja 2015. Novim Zakonom hrvatsko zakonodavstvo dodatno je usklađeno sa zajedničkim europskim sustavom azila. Iako u određenim segmentima novo zakonodavstvo predstavlja korak naprijed, vidljiva je i tendencija ka ograničavanju prava i sprječavanju zlouporabe sustava.²

U prosincu 2017. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama ZMPZ-a (NN 127/2017)³. Izmjene i dopune odnose se u najvećoj mjeri na pravo na smještaj azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom. Jedna od promjena jest da se nadležnost za osiguravanje smještaja prebacuje s Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku na Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje. Izmjene i dopune stupile su na snagu 1. siječnja 2018. godine.

¹ v. <http://www.hpc.hr/category/publikacije-i-izvjestaji/izvjestaji/>

² v. HPC, Hrvatski sustav azila u 2015., srpanj 2016.

³ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_12_127_2880.html

Izmjene i dopune Zakona o strancima (ZoS) koje su pripremljene 2016. godine, stupile su na snagu 2017. (NN 69/2017)⁴ u svrhu uklanjanja nedostatka uočenih tijekom provedbe Zakona te usklađivanja s pravnom stečevinom EU, i to posebno s: Direktivom 2014/67/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o provedbi Direktive 96/71/EZ o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga i izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 o administrativnoj suradnji putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta („Uredba IMI“), Direktivom 2014/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o uvjetima za ulazak i boravak državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja u statusu sezonskih radnika i Direktivom 2014/66/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uvjetima za ulazak i boravak državljana trećih zemalja u okviru premještanja unutar društva. Izmjene i dopune broje ukupno 123 članaka što znači da se mijenjala gotovo polovica važećih odredbi ovoga Zakona, pa se postavlja pitanje je li trebalo donijeti novi zakon umjesto izmjena i dopuna postojećeg.

U prethodno provedenom javnom savjetovanju o Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i opunama Zakona o strancima, najviše prigovora zainteresirane javnosti izazvala odredba prema kojoj se predviđa sankcioniranje fizičkih osoba i za pokušaj pomaganja strancu u nezakonitom prelasku, tranzitu i nezakonitom boravku u Hrvatskoj i to kaznom zatvora do 60 dana i novčanom kaznom u iznosu od 23.000,00 kuna. U konačnom tekstu zakona, odredba je definirana tako da pomaganje u nezakonitom prelasku državne granice i u nezakonitom boravku iz humanitarnih razloga, ne smatra se pomaganjem (članak 43.). Što se smatra humanitarnim razlogom bit će moguće vidjeti tek iz prakse tumačenja navedenog članka. Na temelju izmijenjenog Zakona o strancima u 2017. donesena sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o statusu i radu stranaca u Republici Hrvatskoj (NN 100/2017)⁵ i Odluka o izmjenama Odluke o utvrđivanju godišnje kvote dozvola za zapošljavanje stranaca za kalendarsku godinu 2017. (NN 74/17).⁶

3. Institucionalni kapaciteti

U 2017. i nadalje je glavno tijelo za provedbu politike azila Ministarstvo unutarnjih poslova (dalje: MUP). Pitanja stranaca, tražitelja azila i azilanata u nadležnosti su Uprave za upravne i inspeksijske poslove u okviru koje je ustrojen Sektor za upravne poslove, strance i državljanstvo, a unutar Sektora Služba za strance i azil, sa sljedećim odjelima: Odjel za statusna pitanja stranaca, Odjel za azil, Odjel za vize te Prihvatište za tražitelje azila. S obzirom na povećan broj tražitelja tijekom 2016. i 2017. godine, MUP je raspisao natječaj i zaposlio dodatne službenike u Odjelu za azil i Prihvatištu za tražitelje azila - 13 novih

⁴ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_07_69_1605.html

⁵ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_10_100_2307.html

⁶ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_07_74_1805.html

službenika zaposleno je u Odjelu za azil od čega 5 novih voditelja postupka te 6 novih službenika (samostalnih upravnih referenata) u Prihvatalištu za tražitelje azila u Zagrebu.⁷

Protiv odluke MUP-a moguće je pokrenuti upravni spor pred jednim od četiri upravnih suda (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), a u sporu odlučuje sudac pojedinac. Na Upravnom sudu u Zagrebu postupno dolazi do specijalizacije sudaca za područje azila i migracija.

4. Azil u zakonodavstvu i praksi: pristup sustavu azila, utvrđivanje statusa i prava tražitelja azila

4.1. Pristup sustavu azila

4.1.1. Vizni režim

Prema podacima MVEP-a⁸ u 2017. izdane su ukupno 57.593 hrvatske vize za tranzit ili za namjeravani boravak na području Hrvatske koji ne prelazi 90 dana u svakom razdoblju od 180 dana. Od ukupnog broja izadnih viza, njih 57.592 odnose se na vize za kratkotrajni boravak (C), te je izdana i 1 zrakoplovno-tranzitna viza. Izjavljene su 33 žalbe na odluku o odbijanju vize, a nadležne službe MVEP-a donijele su 28 rješenja o odbijanju žalbe, dok su tri žalbe stranaka djelomično prihvaćene te su zahtjevi vraćeni prvostupanjskom tijelu (DM/KU) na ponovno postupanje, jedna žalba je odbačena, te je u jednom predmetu žalbeni postupak obustavljen (zbog izdavanja vize o novom zahtjevu).

4.1.2. Pristup teritoriju i sustavu azila

Inicijativa Dobrodošli! u suradnji s udrugom Are You Syrious? i kolektivom No Name Kitchen objavila je četiri izvještaja o nasilnim i nezakonitim vraćanjima izbjeglica iz RH. Izvještaji su objavljeni u periodu od siječnja 2017. do veljače 2018. godine.⁹ U izvještajima su iznesena prikupljena svjedočanstva osoba koje su jednom ili više puta vraćene iz Hrvatske u Srbiju. Organizacije su upozorile na praksu masovnog vraćanja osoba iz Hrvatske u Srbiju uhvaćenih u neregularnom prelasku državne granice, s granice i iz dubine teritorija, a bez provedbe individualnog postupka uz prisustvo prevoditelja predviđenog Zakonom o strancima. Aktivisti su upozorili da se radi o sustavnom i kontinuiranom onemogućavanju pristupa teritoriju i sustavu azila. Nadalje, u izvještajima se navode sljedeći iskazi migranata o postupanju hrvatskih policijskih službenika: prekoračenje ovlasti policijskih službenika,

⁷ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave za upravne i inspeksijske poslove, od 8. veljače 2018., KLASA: NK-217-03/18-01/34, URBROJ: 511-01-204-18-2 (dokumentacija HPC-a)

⁸ Dopis Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Uprave za konzularne poslove od 17. siječnja 2018., KLASA: 216-03/18-01/44, URBROJ: 521-V-03-02/MZ-18-02 (dokumentacija HPC-a)

⁹ Izvještaj su dostupni na sljedećoj web stranici: <http://welcome.cms.hr/index.php/hr/2018/07/30/izvjestaji-o-nasilju-i-nezakonitim-vracanjima-izbjeglica-iz-rh/>

različiti oblici verbalnog i fizičkog nasilja, prijetnje i izrugivanja od strane policijskih službenika, prisilno potpisivanje dokumenata na hrvatskom jeziku ili nekom drugom jeziku koji osoba nije razumjela, oduzimanje vrijednosti i osobnih stvari, uništavanje osobnih stvari te protjerivanje unatoč eksplicitnom traženju azila u Hrvatskoj. U izvještajima se upozorava na nasilno ponašnje policijskih službenika i prema djeci bez pratnje te drugim ranjivim skupinama migranata kao što su obitelji. Također, dva izvještaja su potkrijepljena fotografijama i medicinskom dokumentacijom osoba s kojima su aktivisti razgovarali.

Tijekom 2017. godine Centar za mirovne studije i Are You Syrious? uputili su dvije prijave MUP-u za nezakonito i nasilno vraćanje izbjeglica, prijavu Pučkoj pravobraniteljici, dopis saborskom Odboru za nacionalnu sigurnost i unutarnje poslove te Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao i kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu RH (DORH) (vezane uz nemogućnost traženja azila na teritoriju RH).

Na praksu onemogućavanja pristupa teritoriju i sustavu azila upozorila je i Isusovačka služba za izbjeglice (JRS).¹⁰

Pučka pravobraniteljica u svom izvještaju za 2017. godinu ponovila je rezultate istrage do kojih je njen ured došao provođenjem ispitnog postupka u policijskim postajama, a u odnosu na postupanje prema neregularnim migrantima među kojima su se nalazila i djeca bez pratnje. Zaključci upućuju na to da je osobama sustavno bio onemogućen pristup sustavu međunarodne zaštite te da se postupanje prema neregularnim migrantima zatečenim u dubini teritorija, u periodu između studenog 2016. i veljače 2017. temeljilo na „zapovjedi Službe za nezakonite migracije Ravnateljstva policije od 25. studenog 2016., sukladno kojoj je sve iregularne migrante zatečene u dubini teritorija, državljane afro-azijskih zemalja, koji su nezakonito ušli u RH iz Srbije, a zatečeni su na području PUZ-a, potrebno prepratiti u PP Tovarnik i predati službujućem šefu smjene na daljnje postupanje. Nalogom Ravnateljstva policije od 15. veljače 2017. došlo je do novog načina postupanja prema iregularnim migrantima zatečenim u dubini teritorija, kojim je svim PU naloženo da iregularne migrante, bez obzira na mjesto zaticanja, moraju uz prethodnu pisanu najavu prepratiti u PU na vanjskoj granici koja je u daljnjem postupku nadležna da u konkretnom slučaju utvrdi sve okolnosti njihova ulaska i boravka, osim ako takav postupak ne bi bio svrsishodan.“¹¹

Kraj 2017. godine obilježio je tragičan događaj u kojem je život izgubila djevojčica iz Afganistana stara 6 godina. Ona je zajedno s majkom, braćom i sestrama u dobi od 15, osam, tri i dvije godine ušla u Hrvatsku iz Srbije 21. studenog 2017. Prema majčinom

¹⁰ <http://hr.n1info.com/a171650/Vijesti/Tvrtko-Barun-Znamo-za-slucajeve-kada-je-Hrvatska-ilegalno-deportirala-trazitelje-azila.html>

¹¹ Pučka pravobraniteljica, Godišnje izvješće pučke pravobraniteljice za 2017., <http://ombudsman.hr/hr/izvjesca-2017/izvjesce-pp-2017/send/82-izvjesca-2017/1126-izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2017-godinu>

kazivanju, nakon ulaska na teritorij RH pješaćili su oko sat vremena nakon čega su vidjeli policijske službenike i zatražili azil. Međutim, oni su je uputili da se vrati u Republiku Srbiju i ponovo dođe u RH sljedeći mjesec. Nakon njenog inzistiranja na pružanju zaštite, policijski službenici su se naljutili i vičući im naredili da se vrate u Republiku Srbiju. Tada ih je zamolila da ostanu u RH prespavati jer su djeca iscrpljena, ali je nisu poslušali već su ih prisilili hodati, a nakon nekog vremena stiglo je i policijsko vozilo kojim su vraćeni blizu državne granice i pruge. Nakon toga policijski službenici su joj rekli da slijedi prugu kako bi se vratili nazad u Srbiju. Nedugo nakon toga vlak je usmrtio njeno dijete. Dana 19. prosinca 2017. godine od strane obitelji djevojčice, putem odvjetnice Sanje Bezbradice Jelavić, podnijeta je kaznena prijava.¹²¹³

Početakom 2018. Pučka pravobraniteljica dostavila je glavnom državnom odvjetniku na nadležno postupanje sve informacije koje je prikupila o tragičnom događaju. Osim informacija o navedenom slučaju, pravobraniteljica je u dopisu detaljno navela podatke i zaključke do kojih je došla u ranijim predmetima. Oni ukazuju na osnovu sumnje da MUP nije provelo učinkovitu istragu o navodima o postupanju prema neregularnim migrantima te je potrebno utvrditi postoji li u njima elemenata kažnjivog djela.¹⁴

MUP je demantirao navode iz medija da je postupanje hrvatske granične policije uzrokovalo nesreću i stradavanje djevojčice.¹⁵

4.1.3. Namjere i zahtjevi za traženjem zaštite

Namjeru za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu stranac može izraziti, usmeno ili pismeno, prilikom obavljanja granične kontrole na graničnom prijelazu ili u policijskoj upravi, policijskoj postaji i u Prihvatnom centru za strance, ako se već nalazi na području RH. Iznimno, u izvanrednim okolnostima namjera se može izraziti i u Prihvatilištu za tražitelje (čl. 33. st. 1. – 3. ZMPZ-a). Izražavanjem namjere osoba dobiva status tražitelja zaštite, dakle i sva prava zajamčena ZMPZ-om.

Prema podacima MUP-a,¹⁶ do kraja 2017. ukupno je 1.887 osoba izrazilo namjeru za podnošenjem zahtjeva za zaštitu (1.583 osoba muškog i 304 ženskog spola). Najveći broj osoba iskazao je namjeru u dobnoj skupini 18-34 godine (988 osoba muškog i 119 osoba

¹² Dopis Pučke pravobraniteljice upućen Glavnom državnom odvjetniku Republike Hrvatske, <http://ombudsman.hr/hr/npm-novosti/cln/1263-pravobraniteljica-dostavila-dorh-u-sve-informacije-o-okolnostima-pogibije-madine-husseini-modulnpm>

¹³ <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/08/they-treated-her-like-a-dog-tragedy-of-the-six-year-old-killed-at-croatian-border>

¹⁴ <http://ombudsman.hr/hr/npm-novosti/cln/1263-pravobraniteljica-dostavila-dorh-u-sve-informacije-o-okolnostima-pogibije-madine-husseini-modulnpm>

¹⁵ <https://www.mup.hr/novosti/5201/reagiranjem-mup-a-povodom-objavljenog-clanka-the-guardiana>

¹⁶ v. bilješku 7

ženskog spola), većinom podrijetlom iz Afganistana (291), Pakistana (187), Turske (120) i Sirije (108). Namjeru je iskazalo i 242 djece u dobi do 13 godine (149 muškog i 93 ženskog spola), većinom podrijetlom iz Afganistana (108), Sirije (67), Turske (24) i Irana (10). U dobnoj skupini 14-17 godina, ukupno su 273 osobe iskazale namjeru za traženjem zaštite (241 muškog i 32 ženskog spola), najviše podrijetlom iz Afganistana (170) i Pakistana (42). Namjeru je iskazala ukupno 261 osoba u dobnoj skupini 35-64 godine (201 muškog i 60 ženskog spola), najviše podrijetlom iz Afganistana (47), Turske (40) i Sirije (30). Zabilježene su i četiri namjere osoba starijih od 65 godina.

Najveći broj namjera izražen je u policijskim upravama/policijskim postajama (1.237), potom na graničnim prijelazima (441), u Prihvatnom centru za strance Ježevo (208), a jedna namjera je zaprimljena u zatvorskom sustavu.

Zahtjev za međunarodnom zaštitom podnijelo je ukupno 955 osoba, od čega 790 muškaraca i 165 žena. Prema državljanstvima, najviše je tražitelja podrijetlom iz Sirije (194), Afganistana (170) i Pakistana (112), većina u dobnoj skupini od 18 do 34 godine (533 muškaraca i 65 žena). U dobnoj skupini do 13 godina bilo je 133 djece tražitelja, 73 muškog i 60 ženskog spola, najviše podrijetlom iz Sirije (59) i Afganistana (41). U 2017. evidentirano je 261 dijete bez pratnje.

U Prihvatnom centru za strance podneseno je ukupno 106 zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

4.1.4. Dublinski postupak

Prema podacima MUP-a,¹⁷ tijekom 2017. po dublinskom postupku Hrvatska je zaprimila 890 zahtjeva za prihvata, a vraćeno je 249 osoba (128 iz Njemačke, 68 iz Austrije i 18 iz Slovenije). Najčešći kriterij za određivanje Hrvatske kao odgovorne države članice za ispitivanje zahtjeva bili su: ponovni prihvata temeljem članka 18. stavak 1. točka b) Dublinske uredbe, kada je već tražitelj prethodno podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu u RH te članka 18. stavak 1. točka c) kad je tražitelj napustio RH tijekom postupka za međunarodnu zaštitu; prihvata temeljem članka 13., zbog ilegalnog ulaska tražitelja u RH kao prvu državu članicu; prihvata temeljem članka 12., kada je tražitelj ušao na područje EU temeljem vize.

U srpnju 2017. Sud EU donio je dvije presude povodom zahtjeva za prethodnu odluku koje su uputili Visoki upravni sud Austrije¹⁸ i Vrhovni sud Slovenije¹⁹, a u odnosu na tumačenje

¹⁷ v. bilješku 7

¹⁸ Predmet C-646/16, presuda Suda (veliko vijeće) od 26. srpnja 2017., [http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?ogp=&for=&mat=or&lgrc=hr&jge=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&page=1&dates=&pcs=Oor&lg=&parties=jafari&pro=&nat=or&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Cfalse&language=hr&avg=&cid=281371](http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?ogp=&for=&mat=or&lgrc=hr&jge=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&page=1&dates=&pcs=Oor&lg=&parties=jafari&pro=&nat=or&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Cfalse&language=hr&avg=&cid=281371)

¹⁹ Predmet C-490/16, presuda Suda (veliko vijeće) od 26. srpnja 2017., <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-490/16>

članaka 2., 12., 13., 27. i 29. Uredbe (EU) br. 604/2013 (Uredba Dublin III). Žalbeni postupak pred Visokim upravnim sudom Austrije pokrenule su K.J. i Z.J., afganistanske državljanke koje su tijekom izbjegličke krize prošle kroz RH, a protiv odluka Saveznog ureda za prava stranaca i pravo azila u Austriji kojima su njihovi zahtjevi za međunarodnu zaštitu proglašeni nedopuštenima i kojima se nalaže njihovo udaljavanje i utvrđuje da je njihovo vraćanje u RH zakonito. Vrhovni sud Slovenije zahtjev je uputio u okviru spora između A.S., sirijskog državljanina, i Republike Slovenije u vezi s odlukom da neće razmatrati njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu koji je podnio u Sloveniji.

Sud EU je uzimajući u obzir relevantne činjenice i propise odlučio, u oba slučaja, da se „članak 13. stavak 1. Uredbe br. 604/2013 treba tumačiti na način da za državljanina treće zemlje – čiji su ulazak tolerirala tijela prve države članice suočena s dolaskom iznimno velikog broja državljanina trećih zemalja koji su željeli prijeći preko područja te države kako bi podnijeli zahtjev za međunarodnu zaštitu u drugoj državi članici, bez ispunjavanja pretpostavki ulaska koje se u načelu zahtijevaju u toj prvoj državi članici – treba smatrati da je „nezakonito prešao” granicu navedene prve države članice u smislu te odredbe.“ Odnosno, odlučio je da dopuštanje ulaza i transferiranje migranata do susjednih država, u ovom slučaju za vrijeme izbjegličke krize u RH, označava neregularni ulaz prema Uredbi Dublin III čime se RH može smatrati nadležnom za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu osoba koje su prošle kroz RH.

Presude nisu značajnije utjecale na sustav azila u RH, odnosno nisu dovele do velikog povećanja broja tražitelja vraćenih temeljem Uredbe Dublin III.

Prema saznanjima HPC-a, neki su tražitelji u drugim državama boravili mjesecima i postupno se integrirali u novu zajednicu da bi gotovo preko noći bili vraćeni u Hrvatsku u kojoj postupak utvrđivanja izbjegličkog statusa kreće ispočetka. Nerijetko je dolazilo i do odvajanja obitelji i srodnika, te posljedično do veće ranjivosti osoba i njihovog težeg psihičkog stanja.

Tijekom 2017. Hrvatska je podnijela 123 zahtjeva za prihvata, a transferirano je ukupno 8 osoba (6 u Njemačku, 1 u Austriju i 1 u Italiju). Primjenjivani kriteriji bili su: članak 18., stavak 1., točka b) Dublinske uredbe (obveza prihvata podnositelja zahtjeva čiji se zahtjev razmatra i koji je zahtjev podnio u drugoj državi članici ili koji je na državnom području druge države članice bez dokumenta o boravku); prihvata temeljem članka 12., kada je tražitelj ušao na područje EU temeljem vize; prihvata temeljem članka 13., zbog neregularnog ulaska tražitelja u neku drugu državu članicu EU kao prvu državu ulaska u EU; prihvata temeljem članaka 8. i 9. vezano uz spajanje obitelji. Prosječno trajanje postupka od podnošenja zahtjeva do efektivnog premještanja u drugu državu članicu je tri mjeseca, a prosječno vrijeme od

trenutka kada druga država članica prihvati odgovornost do efektivnog premještanje je dva mjeseca.²⁰

Prema ZMPZ-u, strancu u transferu može se ograničiti sloboda kretanja samo u svrhu osiguranja provedbe primopredaje drugoj državi članici EGP-a, ako se ocijeni da postoji rizik od bijega. U 2017. nije zabilježeno korištenje ograničenja slobode kretanja prilikom provedbe dublinskih postupaka.

Prema dostavljenim podacima za 2017. godinu, MUP raspolaže s osam stacionarnih EURODAC (Live scan) uređaja (tri u Prihvatilištu u Zagrebu, jedan u Prihvatilištu u Kutini, po jedan u Tranzitno prihvatnim centrima u Tovarniku i Trilju te dva u Prihvatnom centru za strance) te s 24 prijenosna EURODAC uređaja koji su raspoređeni po policijskim upravama/postajama diljem RH. Od listopada 2017. godine svi otisci prstiju uzimaju se putem EURODAC Live scan uređaja. U slučaju da osobu nije moguće prepratiti do policijske uprave ili se uređaj ne može dovesti do policijske postaje gdje se osoba nalazi, otisci prstiju se uzimaju na papiru te skeniraju putem uređaja.²¹

4.1.5. Postupak premještanja i preseljenja izbjeglica

Tijekom 2017. godine u Hrvatsku su premještene 62 osobe, a preseljeno je njih 40 od ukupno 1.583 koje se država obvezala prihvatiti na temelju Odluke Vlade RH. Premješteno je ukupno 12 osoba iz Italije, državljana Eritreje i Jemena i 50 osoba iz Grčke, državljana Sirije. U studenom je iz Turske preseljeno 40 sirijskih izbjeglica, sedam višečlanih obitelji.

4.2. Ograničenje slobode kretanja

Prema podacima MUP-a,²² tijekom 2017., sloboda kretanja smještajem u Prihvatnom centru za strance, Tranzitnom prihvatnom centru u Tovarniku te Tranzitnom prihvatnom centru u Trilju ograničena je za 134 tražitelja (121 muškarca i 13 žena), na temelju sljedećih razloga iz članka 54. ZMPZ-a: na temelju individualne procjene da se drugim mjerama ne može ostvariti svrha ograničavanja slobode kretanja (72 osobe), radi sprječavanja zloupotrebe postupka ako se na temelju objektivnih kriterija, koji uključuju i mogućnost pristupa postupku odobrenja međunarodne zaštite, osnovano sumnja da je namjera izražena tijekom postupka prisilnog udaljenja radi onemogućavanja daljnjeg postupanja (50 osoba); radi zaštite nacionalne sigurnosti ili javnog poretka Republike Hrvatske (9 osoba); radi utvrđivanja činjenica i okolnosti na kojima temelji zahtjev za međunarodnu zaštitu, a koje se ne mogu utvrditi bez ograničenja kretanja, osobito ako se ocijeni da postoji rizik od bijega (3 osobe). Prema zemljama podrijetla, sloboda kretanja je ograničena najviše državljanima Turske (41),

²⁰ v. bilješka 7.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

Afganistana (20), Irana (9), Alžir (8), Bangladeša (8) i Pakistana (8). Mjere ograničenja slobode kretanja u prosjeku se izriču u trajanju od mjesec dana.

Tijekom 2017. godine u Prihvatnom centru za strance bilo je smješteno jedno dijete tražitelja međunarodne zaštite i 6 maloljetnika bez pratnje. Također, zabilježen je jedan slučaj žrtve trgovanja ljudima smještene u Prihvatni centar za strance. Rješenje o smještaju ukinuto je po saznanju da se radi o žrtvi trgovanja ljudima.

Prema podacima Uprave za granicu²³ tijekom 2017. u Prihvatnom centru za strance Ježevo bilo je smješteno ukupno 645 osoba (522 osoba muškog i 55 ženskog spola), od toga 68 djece (48 muškog spola i 20 ženskog spola), a petero djece bilo je bez pratnje. Prema državljanstvu, najviše osoba bili su državljani Kosova (174), Turske (174), Albanije (65) i Afganistana (42). Prosječno trajanje smještaja bilo je 20 dana, za djecu 13 dana, a za djecu bez pratnje 44 dana.

U Tranzitno prihvatnom centru u Tovarniku tijekom 2017. bilo je smješteno ukupno 76 osoba (52 muškog i 24 osobe ženskog spola), od kojih su 27 bili djeca (13 muškog i 14 ženskog spola). Prema državljanstvu, smještene su bile osobe iz Afganistana (41), Sirije (22), Irana (9), Pakistana (2), Kube (1) i Iraka (1). Prosječno trajanje smještaja bilo je 24 sata.

U Tranzitno prihvatnom centru u Trilju, bile su smještene ukupno 64 osobe (60 muškog i 4 ženskog spola), od čega je bilo šestoro djece (4 muškog i 2 ženskog spola). Najviše osoba bilo je iz Turske (16), Libije (15), Maroka (7) i Alžira (7). Prosječno trajanje smještaja bilo je 12 dana.

Tijekom 2017. nije izrečena niti jedna alternativna mjera predviđena čl. 54. st. 5. t.1-4. ZMPZ-a zbog činjenice da je Prihvatilište za tražitelje azila objekt otvorenog tipa, gdje nije moguće provesti kontrolu kretanja tražitelja međunarodne zaštite.

4.3. Utvrđivanje statusa

Tijekom 2017. MUP je riješio 1.232 zahtjeva (v. tablicu 1).

Tablica 1: statistički podaci o rješavanju zahtjeva za azilom (podaci iz veljače 2018.)

Zahtjevi riješeni u I. stupnju	Azil	183
	Supsidijarna	28
	Obustava	876 ²⁴
	Odbačeni	36

²³ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave za granicu, od 25. siječnja 2018., KLASA: 212-04/18-01/18, URBROJ: 511-01-63-18-1 (dokumentacija HPC-a)

²⁴ Dio tražitelja međunarodne zaštite je napustio prihvatilišta prije podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu

	Odbijeni	109
	Ukupno	1232

Izvor: dopis MUP-a od 12.2.2018. (dokumentacija HPC-a)

Tijekom 2017. u upravnom postupku MUP je odobrio 183 azila i 28 supsidijarnih zaštita. Prema zemljama podrijetla, azil je odobren državljanima Afganistana (5), Egipta (2), Eritreje (11), Iraka (31), Irana (6), Jemena (4), Palestine (1), Sirije (119), Somalije (1) i Turske (3). Supsidijarna zaštita odobrena je državljanima Afganistana (2), Iraka (1) i Sirije (25). Većinom se radilo o osobama muškog spola (v. tablicu 2).

Tablica 2: statistički podaci o odobrenim zaštitama MUP-a, prema spolu i dobi

Vrsta zaštite	Spol	Dob	2017.
Azil	M	0-13	33
		14-17	4
		18-34	80
		35-64	15
	M ukupno		132
	Ž	0-13	22
		14-17	2
		18-34	17
		35-64	10
	Ž ukupno		51
Ukupno azil			183
Supsidijarna zaštita	M	0-13	5
		14-17	3
		18-34	5
		35-64	5
	M ukupno		18
	Ž	0-13	2
		14-17	4
		18-34	3
		35-64	1
	Ž ukupno		10
Ukupno supsidijarna zaštita			28
Sveukupno			211

Izvor: dopis MUP-a od 12.2.2018. (dokumentacija HPC-a)

U ubrzanom postupku na temelju članka 31., stavaka 8. Direktive 2013/32/EZ MUP je odlučivao u 47 slučajeva. U 2017. godini na temelju koncepta sigurne treće zemlje nije donesena ni jedna odluka.

Što se tiče odlučivanja upravnih sudova u upravnim sporovima pokrenutim protiv rješenja MUP-a, najviše je sporova pokrenuto pred Upravnim sudom u Zagrebu, koji je zaprimio ukupno 226 predmeta (160 predmeta u postupku međunarodne zaštite, 58 predmeta o odlučivanju po tužbama protiv ograničenja kretanja i 8 predmeta o izdavanju potvrde o stjecanju prava na rad, u kojima je odbijen tužbeni zahtjev). Od ukupnog broja u postupku odobrenja međunarodne zaštite, u 109 slučajeva odbijen je tužbeni zahtjev, a u 46 slučajeva usvojen. U četiri slučaja tužba je odbačena, a u jednom slučaju je ustupljena. U odlučivanju po tužbama protiv ograničenja kretanja tužbeni zahtjev je odbijen u 43, a usvojen u 4 slučaja. Upravni spor je obustavljen u 10 slučajeva, a tužba je odbačena u jednom slučaju.

Upravni sud u Rijeci odlučivao je u tri predmeta međunarodne zaštite – u dva predmeta odbijen je tužbeni zahtjev, a u jednom predmetu spor je obustavljen. Upravni sud u Splitu zaprimio je jedan predmet radi odobrenja međunarodne zaštite, koji je u siječnju 2018. bio u tijeku te je riješio jedan predmet u kojem je odbio tužbeni zahtjev. Upravni sud u Osijeku u 2017. nije odlučivao u predmetima iz područja azila.²⁵

Tijekom 2017. Visoki upravni sud zaprimio je 40 predmeta, a riješio 33, i to u slučajevima azila (primljen 1 koji je usvojen), međunarodne zaštite (primljeno 32, odbijeno 25, neriješenih 7), određivanja ograničenja kretanja (primljena 3, usvojen 1, odbijena 2) i protjerivanja iz RH (primljena 4) i odbijena 4.²⁶

Što se tiče izvođenje dokaza u postupku utvrđivanja statusa, prema saznanjima HPC-a, i nadalje se u praksi dokazi ne izvode medicinskim vještačenjem, iako navodi pojedinih tražitelja ukazuju na to da se radi o potencijalnim žrtvama mučenja ili nečovječnog i nehumanog postupanja.²⁷ HPC u kontinuitetu od 2010. godine provodi projekt „Zaštita žrtava mučenja među ranjivim skupinama migranata“²⁸ u okviru kojeg se prepoznatim žrtvama mučenja pruža individualna psihološka pomoć i podrška te se stručna mišljenja psihologa koriste u postupku odobrenja međunarodne zaštite.

4.4. Prava i obveze tražitelja zaštite prema ZMPZ-u

Tražitelji međunarodne zaštite za vrijeme postupka utvrđivanja statusa imaju određena prava i obveze, zajamčene čl. 52. – 62. ZMPZ-a koja uključuju: boravak, slobodu kretanja, osiguranje odgovarajućih materijalnih uvjeta prihvata, zdravstvenu zaštitu, osnovno i srednje obrazovanje, informacije, pravno savjetovanje i besplatnu pravnu pomoć, slobodu vjeroispovijesti, rad i isprave.

²⁵ Dopisi Upravnog suda u Zagrebu (od 23.2.2018.), Rijeci (od 23.1.2018.), Splitu (od 22.1.2018.) i Osijeku (od 5.2.2018.) (dokumentacija HPC-a).

²⁶ Dopis Visokog upravnog suda u Zagrebu od 19.1.2018.

²⁷ Dokumentacija HPC-a.

²⁸ <http://www.hpc.hr/2016/01/04/zastita-zrtava-mucenja-medu-ranjivim-skupinama-migranata-protection-of-victims-of-torture-among-vulnerable-groups-of-migrants/>

U Prihvatilištima u Zagrebu i Kutini u 2017. djeluju različite domaće i međunarodne organizacije civilnog društva koje tražiteljima pružaju različite usluge i pomoć (Hrvatski crveni križ (dalje: HCK), Isusovačka služba za izbjeglice (dalje: JRS), Centar za mirovne studije (dalje: CMS), Inicijativa Are You Syrious, Ruke nade (*Croatian Baptist Aid*), udruga Roda, Rehabilitacijski centar za stres i traumu (dalje: RCT), Liječnici svijeta, UNHCR i IOM.

Prema podacima MUP-a, prosječno trajanje boravka u Prihvatilištu za tražitelje u 2017. je oko 3 mjeseca.²⁹ Većina soba u Prihvatilištu u Zagrebu je u lošem stanju. Također, uočeno je da smještaj u Prihvatilištu u Zagrebu nije adekvatan za osobe s težim psihičkim poteškoćama te osobe kojima je potreban nadzor u vidu brige o zdravlju što dolazi do izražaja kroz sve češće verbalne i fizičke sukobe s ostatkom populacije u prihvatilištu, nerijetko i djecom.³⁰

U siječnju 2017. četrdesetak tražitelja međunarodne zaštite prosvjedovalo je ispred Prihvatilišta u Zagrebu zbog napada na grupu tražitelja koji se dogodio 31. prosinca 2016. Prigovarali su neadekvatnoj zaštiti od strane policije te su isticali da se boje za svoju sigurnost.³¹ MUP je u svom odgovoru naveo da poduzima sve potrebne radnje da bi se pronašli počinitelji te da da prostor Prihvatilišta i područje oko Prihvatilišta kontinuirano osiguravaju policajci i policijske ophodnje, što govori da je policiji sigurnost tražitelja azila itekako važna.³²

Ukupan broj prihvatnih mjesta u Prihvatilištu u Kutini je 100. Sobe dijele obitelji, a u posebne sobe smještaju se djeca bez pratnje i same žene. U Prihvatilištu u Zagrebu tražitelji se mogu uključiti, među ostalim, u kreativnu radionicu i teretanu koje su se pokazale kao aktivnosti koje privlače više tražitelja dok edukacije i npr. učenje jezika ne nailaze na veliki odaziv tražitelja. Uz navedeno može se primijetiti i slabiji interes tražitelja za bilo kakve aktivnosti zbog dužeg perioda boravka u prihvatilištima i čekanje odluke podnesenom zahtjevu za međunarodnu zaštitu.³³

Ministarstvo zdravstva nadležno je za organizaciju zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite, te je sklopilo ugovore s mjesno nadležnim Domovima zdravlja (Zagreb-DZ Zagreb-Centar, ambulanta u Dugavama) i Kutini (DZ Kutina). U domu zdravlja je određena nadležna ambulanta (obiteljske medicine) za pružanje zdravstvene zaštite s nivoa hitne medicinske pomoći i dijelom primarne zdravstvene zaštite za kronične-životno ugrožavajuće bolesti. U 2017. određene su od strane Ministarstva zdravstva i lokalnih domova zdravlja i specijalističke ambulante za ranjive skupine – pedijatrijska, ginekološka

²⁹ v. bilješku 7.

³⁰ Dopis HCK-a od 16.2.2018. (dokumentacija HPC-a)

³¹ <http://hr.n1info.com/a171461/Vijesti/Prosvjed-trazitelja-azila-ispred-Porina-zbog-napada.html>

³² <https://www.mup.hr/novosti/325/prosvjed-trazitelja-azila>

³³ v. bilješku 30.

ambulanta za Prihvatište za tražitelje azila u Zagrebu i Kutini, te ambulanta za liječenje ovisnosti u Zavodu Andrija Štampar u Zagrebu, stomatološke ambulante za pružanje pomoći s nivoa hitne i primarne zdravstvene zaštite.

U Prihvatištu za tražitelje azila u Zagrebu, ambulanta koju vode Liječnici svijeta radi svakim danom od 16 do 20 sati, a obavljaju prvi zdravstveni pregled tražitelja međunarodne zaštite i vrše zdravstveni nadzor tražitelja te koordiniraju sve potrebno za pacijente.

Osoblje Prihvatišta zaduženo je za koordinaciju zdravstvene zaštite tražitelja te koordiniraju organizaciju pregleda, pretraga, narudžbi i pratnju u bolnice na preglede, između tražitelja i ambulanta. Koordinaciju također rade i Liječnici svijeta te djelatnici HCK-a. Po potrebi poziva se hitna medicinska pomoć koja tražitelja odvodi u nadležnu bolnicu. Također, određena je i ljekarna koja je nadležna za izdavanje propisanih lijekova na posebno označene recepte za tražitelje (što je važno naglasiti jer se plaćanje obavlja s posebne stavke Ministarstva zdravstva, a ne iz HZZO kao za osiguranike HZZO-a). Udruge s kojima MUP ima sklopljene sporazume o suradnji kupuju potrebne lijekove i pomažuća lijekovita sredstva te ortopedska pomagala prema potrebi pacijenta i svojim resursima, kada to nije obuhvaćeno opsegom zdravstvene zaštite na koju svi tražitelji imaju prvo, a prema preporuci je liječnika specijalista.³⁴

Tim Liječnika svijeta čini dvoje liječnika opće medicine, medicinska sestra i prevoditelj. Oni obavljaju zdravstvene konzultacije na razini primarne zdravstvene zaštite u prihvatištima u Zagrebu i Kutini. Također, provode prve službene zdravstvene preglede novopristiglih tražitelja međunarodne zaštite – dva dana u tjednu u Porinu i dva dana u tjednu u Kutini.

Također, u timu je i psihologinja koja provodi individualna psihološka savjetovanja dok, u svrhu osiguranja cjelovite podrške i skrbi, suradnik u zajednici i prevoditelj pružaju praktičnu podršku/pomoć u smislu prevođenja, pružanja informacija i savjetovanja, kao i pomoć tražiteljima međunarodne zaštite i osobama s odobrenim statusom, u ostvarivanju njihovih prava (uključujući narudžbe i prijevoz pacijenata u zdravstvene ustanove po potrebi). Od travnja 2017. godine, a zahvaljujući financijskoj podršci UNICEF-a, Liječnici svijeta zapošljavaju i vanjske suradnike – specijaliste: ginekologa, pedijatra i psihijatra, subspecijalistu dječje psihijatrije – koji redovito posjećuju Prihvatište u Zagrebu (dva puta mjesečno i dodatno po potrebi). Liječnici svijeta su tijekom 2017. godine nastavili pokrivati troškove lijekova s dopunske liste HZZO-a, kao i bezreceptnih lijekova te dodataka prehrani (npr. vitamini za djecu i trudnice).³⁵

Humanitarna organizacija Ruke nade aktivno i svakodnevno pruža stomatološku pomoć te prijevoz za tražitelje međunarodne zaštite od Prihvatišta u Zagrebu do klinika i bolnica. Tim

³⁴ v. bilješku 30.

³⁵ Dopis Liječnika svijeta od 5.1.2018. (dokumentacija HPC-a)

pokretne mobilne jedinice svakodnevno je dostupan tražiteljima međunarodne zaštite u Prihvatištu u Zagrebu gdje se mogu obratiti ako imaju problema sa zdravljem zubi i desni te ako imaju potrebu za preventivnim pregledima, RTG snimanjima, medicinskim zahvatima, ali i stomatološkim higijenskim paketima koje Ruke nade besplatno daruju tražiteljima.³⁶

HCK pruža psihosocijalnu pomoć i podršku tražiteljima međunarodne zaštite u prihvatilištima u Zagrebu i Kutini gdje su prisutni svakodnevno. Osim HCK-a psihološku pomoć/podršku tražiteljima u Prihvatištu u Zagrebu pružali su i Društvo za psihološku pomoć, RCT i Liječnici svijeta. RCT i Liječnici svijeta odlaze i u Prihvatište u Kutini gdje pružaju psihološku pomoć/podršku.

Također, HCK tiskao je višejezične letke (hrvatski, engleski, arapski, farsi) o održavanju higijene i higijenskih navika koji su dostavljeni tražiteljima koji borave u prihvatilištima, a svim novopridošlim tražiteljima daju se leci o početnim higijenskim paketima.³⁷

Tijekom 2017. godine, HCK, CMS, Ruke nade i RCT održavali su tečaj hrvatskog jezika za tražitelje međunarodne zaštite. Ruke nade su u suradnji s Goethe Institutom u Zagrebu organizirale i tečaj njemačkog jezika za tražitelje međunarodne zaštite u Prihvatištu u Zagrebu.

Pravne informacije tražiteljima u postupku pred MUP-om i nadalje pružaju organizacije civilnog društva (HPC, JRS, CMS) u okviru svojih redovitih aktivnosti, a u 2017. MUP nije sklopio ugovor o provođenju pravnog savjetovanja, odnosno omogućio provedbu prava na informacije i pravno savjetovanje zajamčenog čl. 59. ZMPZ-a.

5. Azil u zakonodavstvu i praksi: azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom

5.1. Integracija u hrvatsko društvo

Prema ZMPZ-u, prava azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom obuhvaćaju: boravak, spajanje obitelji, smještaj, rad, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, slobodu vjeroispovijesti, besplatnu pravnu pomoć, socijalnu skrb, pomoć pri integraciji u društvo, vlasništvo nekretnine sukladno Konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951. i stjecanje hrvatskog državljanstva sukladno propisima koji reguliraju stjecanje državljanstva. U svibnju 2017. donesen je Akcijski plan za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje 2017. do 2019. godine. Cilj Akcijskog plana pružiti je pomoć i zaštitu osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita kako bi lakše prebrodili tešku situaciju izbjegličko/humanitarne krize. Akcijski plan odnosi se na sljedeća područja integracije: socijalna skrb i zdravstvena zaštita; smještaj i stanovanje; učenje jezika i obrazovanje;

³⁶ Dopis humanitarne organizacije „Ruke nade“ od 29.1.2018. (dokumentacija HPC-a)

³⁷ v. bilješku 7.

zapošljavanje; međunarodna suradnja; međuresorna suradnja; podizanje svijesti o problematici osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita.

Što se tiče integraciju azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo, u 2017., kao i prethodnih godina i nadalje se najveći problemi odnose na učenje hrvatskog jezika, zdravstvenu zaštitu, zapošljavanje, obrazovanje i smještaj.

Tečaj hrvatskog jezika, povijesti i kulture se već duži niz godina ne provodi kontinuirano. U 2 navrata se tečaj održavao u trajanju od 70 sati što nije dovoljno. Izazov predstavlja to što za svaki semestar Ministarstvo znanosti i obrazovanja raspisuje javnu nabavu te se tečaj ne održava kontinuirano, a osobe po dobivanju zaštite duže vrijeme čekaju da krenu na tečaj.

U lipnju 2017. organiziran je tečaj hrvatskog jezika u trajanju od 70 sati pri osnovnim i srednjim školama ili pučkim otvorenim učilištima. Radi organiziranja novog ciklusa provodi se i novi postupak javne nabave, koji traje šest mjeseci, a polaznici tečaja nakon prvih 70 sati mjesecima čekaju nastavak učenja, što svakako nije dobro za njihovu motivaciju i kvalitetu naučenog.³⁸ HCK također ističe nedostatak sustavnog tečaja hrvatskog jezika kao najvećeg izazova integracije.³⁹

U 2017. godini jedan od većih izazova bila je zdravstvena skrb. Ulaskom RH u EU osobe pod međunarodnom zaštitom koriste usluge zdravstvene zaštite (prije su bili zdravstveni osiguranici) putem dozvole boravka izdane od policijske uprave što u praksi nije uvijek provedivo. Troškove liječenja za azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom izravno snosi Ministarstvo zdravstva, no domovi zdravlja o tome često nisu dovoljno informirani pa dolazi do problema u praksi budući da jer liječnici ne znaju kako registrirati pruženu uslugu.

Zbog nepoznavanja hrvatskog jezika, azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom otežana je komunikacija s institucijama prilikom ostvarivanja prava na socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu.

Tijekom 2017. dvoje azilanata nastavilo je besplatno školovanje na Sveučilištu u Zagrebu, pod istim uvjetima kao i hrvatski građani, budući da su imali dokaze o završenoj srednjoj školi. Visokoobrazovane osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom susreću se s visokim troškovima polaganja razlike predmeta, kao i izdavanja licenci stručnih komora. Primjerice, za nostrifikaciju i priznavanje kvalifikacije, doktori stomatologije, moraju izdvojiti od 18.000 do 45.000 kn.⁴⁰

³⁸ Pučka pravobraniteljica, Godišnje izvješće pučke pravobraniteljice za 2017., <http://ombudsman.hr/hr/izvjesca-2017/izvjesce-pp-2017/send/82-izvjesca-2017/1126-izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2017-godinu>

³⁹ Dopis Hrvatskog Crvenog križa od 10.1.2018. (dokumentacija HPC-a)

⁴⁰ v. bilješku 7.

Za provedbu mjera u području zapošljavanja stranaca, s posebnim naglaskom na azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom nadležan je Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ). Prema podacima HZZ-a⁴¹ evidenciji je zabilježeno ukupno 112 nezaposlenih azilanata, od kojih su 75 muške a 37 ženske osobe te 10 osoba pod supsidijarnom zaštitom (7 muškaraca i 3 žene), pri čemu su u najvećem broju evidentirani u Regionalnom uredu Zagreb (98 osoba), a potom u Regionalnom uredu Kutina (22), Regionalnom uredu Sisak (1) i Pula (1). U aktivnost individualnog savjetovanja u 2017. uključeno je 161 azilant i 11 osoba pod supsidijarnom zaštitom. U mjere aktivne politike zapošljavanja uključeno je ukupno 3 azilanta – jedna osoba u mjeru javnih radova te po jedna osoba u mjeru potpora za zapošljavanje i mjeru obrazovanje. Također, na otvorenom tržištu rada zaposlilo se 75 azilanata i jedna osoba pod supsidijarnom zaštitom, što pokazuje pozitivan pomak u ostvarivanju prava na rad.

HCK je tijekom 2017. radio na umrežavanju poslodavaca i osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom, a koje je rezultiralo zapošljavanjem određenog broja osoba. Također, radi bržeg zapošljavanja i uključivanja u društvo, HCK je potpisao sporazum sa Hrvatskom Udrugom Poslodavca (HUP). HUP ih obavještava o potrebama radnika na tržištu rada, a HCK im prosljeđuje korisnike koji su zainteresirani za rad. Naposljetku, HCK ističe da su osobe koje se zaposle zadovoljnije, brže nauče jezik i steknu osjećaj da žive od svoga rada što im daje poticaj za učenjem i nastavkom školovanja ako su ga prekinule odlaskom iz svoje zemlje.⁴² Isto tako, RCT je tijekom 2017. provodio aktivnosti usmjerene na zapošljavanje osoba s odobrenom zaštitom i tražitelja međunarodne zaštite uz pomoć kojih je najmanje 25 osoba pronašlo posao.⁴³

Također, JRS provodi niz aktivnosti usmjerenih na pomoć osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom u pronalaženju stana i radnog mjesta.⁴⁴

6. Zaključno

Godinu 2017. obilježio je migracijski pritisak na granicu sa Srbijom, strogi granični režim i izazovi u odnosu na pristup teritoriju i sustavu azila. Iako je u praksi došlo do smanjenja broj neregularnih migranata zbog mjera EU, daljnje smanjenje pritiska na vanjsku granicu EU ne može se očekivati s obzirom na broj migranata koji se nalazi u Turskoj i diljem tzv. balkanske rute. Sve aktivnosti zaštite državne granice nužno je provoditi uvažavajući sve prava migranata. Također, nužno je pratiti ostvarivanje pristupa teritoriju i sustavu azila kao nužnog preduvjeta za ostvarivanje prava na azil u praksi.

⁴¹ Dopis Hrvatskog zavoda za zapošljavanje od 6.2.2018. (dokumentacija HPC-a)

⁴² v. bilješku 38.

⁴³ Dopis Rehabilitacijskog centra za stres i traumu od 3.1.2018.

⁴⁴ Razgovor s osobljem Isusovačke službe za izbjeglice od 3.1.2018. (dokumentacija HPC-a)

Potrebno je donijeti novu Migracijsku politiku RH kao okvir za upravljanje migracijama.

U 2017. nije bilo značajnijih promjena na razini zakonodavstva kojim je uređen sustav azila u Hrvatskoj. Na razini prakse, povećan broj tražitelja međunarodne zaštite predstavljalo je izazov za institucionalne kapacitete nadležnih tijela, u odnosu na odlučivanje o njihovim zahtjevima u primjerenom roku.

Kao i prethodnih godina i dalje postoje problemi u ostvarivanju prava tražitelja međunarodne zaštite, posebno u pogledu zdravstvene zaštite. Slična je situacija i u pogledu integracije azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo. Potrebni su dodatni naponi svih institucija za stvaranje društva dobrodošlice i jačanje tolerancije među hrvatskim građanima⁴⁵.

⁴⁵ Rezultati istraživanja Eurobarometra o integraciji migranata u EU, https://ec.europa.eu/home-affairs/news/results-special-eurobarometer-integration-immigrants-european-union_en